

Djûke Poppinga

Dankwoord bij de aanvaarding van de Martinus Nijhoff Vertaalprijs 2026

Djûke Poppinga (1956) studeerde Arabische en Turkse taal- en letterkunde in Amsterdam, verbleef een aantal jaren in de Arabische wereld en vertaalt vanaf de jaren '80 Arabische romans. Inmiddels heeft ze meer dan zestig titels uit het Arabisch vertaald, waaronder verscheidene romans van de Egyptische Nobelprijswinnaar Nagieb Mahfoez en bijna het hele oeuvre van de Libanese auteur Hanaan as-Sjaikh. In 2005 ontving ze samen met Richard van Leeuwen de Fonds voor de Letteren Vertaalprijs 'voor hun verdiensten voor de ontsluiting van de Arabische literatuur' en in 2022 werd ze genomineerd voor de Filter Vertaalprijs. Tot december 2022 werkte ze als docent Arabische literatuur aan de Universiteit van Amsterdam. In 2022 verscheen De schelp van de Syrische schrijver Mustafa Khalifa en in 2023 Een klein detail van de Palestijnse schrijfster Adania Shibli. Met haar vertaling van Een tuin voor verloren benen van Mahmoud Jouda verscheen in 2024 voor het eerst een roman uit Gaza in Nederland.

Dankwoord bij de aanvaarding van de Martinus Nijhoff Vertaalprijs 2026

Er was een tijd waarin nauwelijks iemand wist dat er zoiets bestond als Arabische literatuur. Ik heb het over de jaren zeventig. Aan de universiteit was volop aandacht voor geschiedenis, politiek, klassiek Arabisch proza en oude poëzie, maar de moderne roman werd door de meesten met enig dedain terzijde geschoven als bellettrie. Een zichzelf respecterende arabist waagde zich misschien zo nu en dan aan de vertaling van een roman, maar meer dan een vingeroefening was dat doorgaans niet. Ook bij uitgevers en in de media bestond een blinde vlek. Arabische literatuur maakte geen onderdeel uit van het literaire landschap.

Daar kwam in het begin van de jaren tachtig verandering in door een paar studenten die flink aan de weg timmerden, onder wie Johan de Bakker en Richard van Leeuwen. Ik was toen nog niet echt in beeld.

Dat gebeurde pas in 1988, het jaar waarin de Egyptische schrijver Nagieb Mahfoez de Nobelprijs voor Literatuur won. Het was ook het jaar waarin mijn loopbaan als vertaler begon. Niet toevallig.

1988.

Plotseling waren de uitgevers in rep en roer. De meesten hadden nog nooit van Mahfoez gehoord en er brak een felle strijd los om de vertaalrechten, die uiteindelijk werden verworven door Het Wereldvenster. Er volgde een golf van vertalingen uit het Arabisch, uitgevoerd door een groep jonge arabisten, van wie ik er een was.

Voor mij was dit het startpunt van een spannende reis door de Arabische literatuur, een reis die nooit is opgehouden en tot op de dag van vandaag voortduurt.

In de loop der jaren heb ik kunnen proeven aan bijna alle genres van de Arabische literatuur: proza, poëzie en zelfs non-fictie. Vervelen deed het nooit. Hoe zou je je kunnen vervelen als je zoveel verschillende landen, met zoveel verschillende geschiedenissen en culturen en zoveel verschillende dialecten tot je werkveld kunt rekenen? Als je al lezend en vertalend uit al die landen en culturen niet alleen woorden en zinnen kunt overbrengen, maar ook stemmen, ritmes, beelden, levens, gevoelens en visies? Als je daar je dagelijkse bezigheid van mag maken?

En nu sta ik hier, nog enigszins beduusd van wat me is overkomen.

Allereerst dank aan het cultuurfonds en de jury, voor deze prachtige prijs.

Ik wil Joost van Schendel van Uitgeverij Bulaaq bedanken voor zijn loyaliteit en vriendschap. Dankzij hem heb ik de kans gekregen om de *Muqaddima* van de veertiende-eeuwse historicus Ibn Khaldun te vertalen, samen met Heleen Koesen, helaas overleden.

Jurgen Maas wil ik bedanken voor zijn enthousiasme, zijn onstuitbare energie en zijn bereidheid om zijn nek uit te steken. Ik denk aan de spraakmakende romans van Hasan Blasim en de opstandige gedichten van Ghayath Almadhoun.

Ik ben vast niet de enige vertaler die het overkomt, maar tegen het einde van een vertaling kan ik ineens worden overvallen door onzekerheid. Heb ik het wel goed

gedaan? Staan er geen fouten in? Is het Nederlands wel soepel genoeg? Voor dat laatste zoek ik graag mijn toevlucht tot iemand die zonder kennis van het Arabisch, maar met een nuchtere, frisse, bescheiden en vooral nauwkeurige blik naar de tekst kijkt: mijn zus, Hester Poppinga. Ze doet dat al veertig jaar, en altijd met evenveel plezier. Ik hoop dat we het nog jaren zo kunnen doen.

Ik bedank mijn dochter Nynke van Leeuwen, gewoon omdat ze bestaat. En voor de oorbelletjes die ik vanochtend naast mijn ontbijtbordje vond.

Tot slot bedank ik mijn partner, Richard, met wie ik niet alleen al veertig jaar lief en leed deel, maar ook de liefde voor de Arabische literatuur en het vertalen. Ik denk met plezier terug aan de boeken die we samen hebben vertaald en aan alle uren die we aan de keukentafel hebben doorgebracht, puzzelend op onbegrijpelijke zinnen, waardoor me heel wat blunders bespaard zijn gebleven.

Ik ben hem ook dankbaar voor al die keren dat hij geduldig en goedgehumordig samen met mij heeft gezocht naar alles wat ik in de loop van de tijd ben kwijtgeraakt: sleutels, brillen, museumkaarten, betaalpassen, paspoorten, rijbewijzen, en ga zo maar door.

Tot slot moet me van het hart dat deze prachtige prijs me ook weemoedig stemt. Het gaat niet goed met de Arabische wereld. En dus gaat het ook niet goed met veel Arabische schrijvers. Ik denk aan schrijvers in Syrië, Soedan en Gaza.

Aan een jonge Gazaanse dichteres, Shrouq Doghmosh, die overmorgen niet bij de presentatie van de Nederlandse vertaling van haar eerste verhalenbundel kan zijn, omdat ze Gaza niet uit mag.

Ik wil dan ook eindigen met het uitspreken van mijn waardering en bewondering voor de commissie in Gaza die het nu al drie jaar, in samenwerking met uitgeverij Jurgen Maas en de Hope foundation, mogelijk maakt dat er boeken uit Gaza worden vertaald in de serie Stemmen uit Gaza: Karam Saadoeni, Maher Dawoed en Alaa al-Qatrawi. Wat zou de literatuur zijn zonder hen?